

SZAKDOLGOZAT

Iványi Mária élete és munkássága

Készítette: Bula Teréz

a Békés megyei Művelődési központ
középfokú népművelő képzésének hallgatója

Konzulens: Hornok Lajosné

1993.

TARTALOM

BEVEZETÉS	3
TÁRSADALMI, MŰVELŐDÉSPOLITIKAI HÁTTÉR, KORRAJZ	3
ÉLETRAJZ ÉS PÁLYAKÉP	
Gyermekkor, fiatalság	9
Szerelem, házasság, háború	11
Az első pesti évek	12
Az első sikerek – 56-os közjáték	14
Újrakezdés, beilleszkedés, siker	15
Kirándulás a zene világába	18
EPILOGUS	
A hetvenes évek vége – mellőzöttség	19
Hazatérés	20
IVÁNYI MÁRIA NYOIMTATÁSBAN MEGJELENT MUNKÁI /Bibliográfia/	22
LEMEZFELVÉTELEN MEGJELENT MUNKÁJA	23
IDÉZETT FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE	23
FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM JEGYZÉKE	24
MELLÉKLETEK	25

BEVEZETÉS

Iványi Mária nevét kevesen ismerik, pedig óvodások, kisiskolások nevelkedtek versein, meséin. A Rádió Ifjúsági Osztályának külső munkatársaként huszonegy éven át számtalan mesét, mesejátékot írt, még több óvodások műsora és más gyermekműsor forgatókönyvét készítette el.

Írt mese opera librettót Vass Lajosnak, Bánki Györgynek gyermekszivthez és Karai Józsefnek kórusművekhez szöveget, de elfogadta és nagy hozzáértéssel teljesítette a kisebb megbízásokat is, mint a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó állatokat bemutató leporellójának szövegírását. Hosszú ideig állandó szerzője volt a Nők Lapja Gyermeksarok rovatának és a Dörmögő Dömötörnek.

Melegség, mélységes humánus és jóízű, szeretetteljes humor jellemzi írásait. Így írni csak tiszta lelkű ember képes, aki meg tudta őrizni a gyermeki lélek világra csodálkozását és szárnyaló, korlátokat még nem ismerő fantáziáját felnőtt korban is. Ezért szerették annyira meséit, kérték az ismétlést sok-sok levélben a gyerekek. Az ő nyelvükön, az ő lelkükből szólt.

Rohanó, erőszakos világunkban az utcán, vagy a Tv előtt nőnek fel gyermekeink krimiken, G. I. Joe-kon, Tomi és Jerrin, a felnőtt világ durvaságát másoló mesének csúfolt rajzfilmekben. Nagy szükség volna most azokra a melegséget, emberséget sugárzó történetekre, mesékre, amilyenekkel ő és az ő nemzedékébe tartozó ifjúsági írók megörvendeztették a gyermekközönséget.

Lengyel Balázs így ír erről: „A magyar ifjúsági irodalom ...formailag és tartalmilag olyasféle szintre jutott, hogy olvasói felnövekedve váltás, vagy zökkenő nélkül válhatnak a korszerű felnőtt irodalom olvasóivá. Megőrizhetik magukban az egykor szívdobogtató gyermekolvasmányok melegítő emlékét – ezt mindenki magában hordozza egy életen át -, és megtagadásuk nélkül, sőt éppen irányulásuk mentén lépve tovább, új, teljesebb olvasói élménnyel gyarapodhatnak.”¹

TÁRSADALMI, MŰVELŐDÉSPOLITIKAI HÁTTER, KORRAJZ

Iványi Mária a „fényes szellők” korszakának világot megforgatni akar ifjúságával egyívású. A nemzedék 1945 utáni felemelkedése, a népi, elsősorban

paraszti származású fiatalok tömeges bejutása a felsőoktatási intézményekbe, az új, „népi” értelmiség kinevelésére való törekvés nem volt előzmények nélküli.

A Nagyatádi-féle Kisgazdapárt széthullása és Tildy Zoltán nyitása a kisparaszti rétegek felé kedvező politikai háttérrel biztosított a népi írók nemegyszer a párthoz is közvetlenül kapcsolódó csoportjának – Szabó Pál, Sinka István, Féja Géza, Hegyesi János és mások – az irodalmi életben való helykereséséhez.

Más népi írók, mint Veres Péter, Darvas József, az endrődi Hunya István az agrárszocialista mozgalmak felől indultak, de a származás, írásaik témaköre, a társadalom megváltoztatásának igénye összekötötte őket, s később a Szabad Szó hasábjain, majd a Nemzeti Parasztpártban találkoztak.

Segítette mozgalmukat a népi származású értelmiségnek a harmincas évek elején Erdei Ferenc köré tömörülő magja, és a velük rokonszenvező haladó polgári irányzatok Ortutay Gyula nevével fémjelzett csoportja is.

Kedvezett a népi írók felemelkedésének a klebensbergi, majd a hómani kultúrpolitika is, amely a parasztromantika, a múnépi Gyöngyös bokréta mozgalompártfogolásával a magyar paraszt, a népi erő, a magyar faj felsőbbrendűségét hirdető eszméihez divatot csinált a népiségből, s az írókat felhasználva igyekezett ideológiáját terjeszteni. Szabó Dezső, Kodolányi János, Sinka István, és Németh László voltak azok, akiknek egyes művei, vagy azok egyes kiragadott részletei az írók részéről olykor tudatosan, máskor öntudatlanul támogatták a magyar kultúrfőlény hivatalossá vált elméletét.

A kormányzat céljaira felhasználhatónak vélte és ezért eltúrta a harmincas évek közepén, végén megerősödő népfőiskolai mozgalmakat, a Bólyai – később Győrffy -, majd az Eötvös kollégiumok megalakulását. Mindenesetre igyekezett befolyásolni, ellenőrzése alatt tartani ezeket az intézményeket, ami nem is volt nehéz, hiszen a népfőiskolák zöme az egyházak keretein belül, azok irányításával működött. Pl. a pilisi és a sárospataki a református egyházé, az érdi pedig a katolikusoké, a KALOT-é volt. – Talán egyedül a Pázmány Péter Tudományegyetemen szociológiát oktató Magyar professzor által szervezett tatai népfőiskola volt független. – A népfőiskolákon is felütötte a fejét, a népi származású egyetemistákat nevelő kollégiumokban pedig határozottan megerősödött a Turul mozgalom, amely sok egyébként jó szándékú fiatalot vitt a kormány által támogatott, veszedelmes fajvédő irányzatok felé.

Azonban a hivatalos politika nem vette figyelembe a népi írók és a népi mozgalmak valódi, társadalom átalakító céljait.

A népfőiskolák céljait Erdei Ferenc így foglalta össze:

„S mi lehet történelmi értéke a népfőiskolának? Az, hogy megadja a parasztságnak mostani válságában azt a segítséget, amivel kiemelkedhet zavaraiból és a fejlődés útjára léphet. Ez a fejlődés pedig a következőképpen fog megnyilatkozni: Jobb termelő lesz a magyar parasztság, egyáltalán kultúreemberekké válhatnak, s mindazt a tőkét, amit ma a magyar parasztsors jelent, valamilyen formában ki tudják virágoztatni, s végül társadalmi és politikai életünkben a maguk lábára tudnak állani, és megfelelő súlyú tényezőkké lehetnek.”² Ugyanebben a cikkében Erdei óva int a „paraszt tömjénezéstől” és a „földmítosztól” is, felfigyelve a népi mozgalom veszedelmes vadhajtásaira.

A háborús években a népiek sorai is megritkultak, sok értékes fiatal élet pusztult el, míg mások, a mozgalom nyilasokkal nem rokonszenvező szárnyának szellemi vezetői bujkálni kényszerültek. Mégis, már 1944 decemberében, amikor még át sem vonultak a frontok az egész országon, s összeült Debrecenben az Ideiglenes Nemzetgyűlés, tevékenyen részt vettek a szervezésben, s nem egy népi író – politikus képviselő lett a Nemzeti Parasztpárt vagy a Kisgazdapárt színeiben.

A harmincas évek végén, negyvenes évek elején végzett Győrffy kollégisták és a hajdani népfőiskolások egy része Budapesten, mások vidéken a földosztásban, a közigazgatás, az oktatás újjászervezésében találták meg tevékenységük színterét. Megkezdődött a Győrffy és az Eötvös kollégiumok újjáalakulása, újabb kollégiumok is létrejöttek, és a NÉKOSZ – ba tömörültek. A kollégisták falujáró mozgalma is felújult, és új lendületet kapott a népfőiskolák szervezése.

1945 tavaszán a népi írókhoz közelálló Keresztury Dezső lett a vallás- és közoktatási miniszter. A művelődés középpontjába az egyéniséget akarta állítani. Ez az egyén „a maga helyén a maga közössége érdekében a lehető legjobban fejti ki tehetségeit. ...A magyar nép akkor lesz csak igazán támasza és részese a demokráciának, ha az új magyar műveltségben a maga tömegeivel személy szerint is jelen lesz, s ha műveltségünk vezető helyein az ő legjobb fiai állnak majd.”³ Keresztury programjában türelmes volt az egyházakkal szemben, csak szociális szemléletük erősítését várta el tőlük. Programjának főbb pontjait a koalíciós pártok is támogatták.

A Kommunista Párt III. kongresszusa 1946 szeptemberében a program több pontját átveszi. Úgymint: a közoktatás átszervezését, a nyolc osztályos általános iskola kiterjesztését, új népi kollégiumok szervezését.

1947 májusától Ortutay Gyula a vallás- és közoktatásügyi miniszter, aki a Kisgazdapárt balszárnyához tartozott. Az ő felfogása radikálisabb volt Kereszturyénál: „A magyar demokrácia jellemző vonásának azt tekintjük, hogy az államvezetés, a teljes hatalmi apparátus a dolgozó osztályok kezébe kerüljön,

parasztokéba, munkásokéba, a velük együttműködni akaró, s majdan belőlük kinövő értelmiségébe.”⁴

1948 júniusában a két párt egyesülési kongresszusán újra meghatározták a művelődés- és oktatáspolitikai irányelveket. A művészetben elutasították a „művészet a művészetért” elvet, reakciónak minősítve azt, helyette magas színvonalú, a nép életét, harcait ábrázoló, igazságot kereső, a demokratikus, népi eszmék győzelmét hirdető optimista művészetet követeltek.

Annál is inkább teheték, hiszen az egyesült párt, a Magyar Dolgozók Pártja megnyerte a választásokat, s 1949-től egyetlen hivatalos irányítója a politikai, gazdasági és szellemi életnek. Megalakítják a Népművelési Minisztériumot, átformálják a közművelődés egész rendszerét. Már 1948-ban eléri a népi kollégiumok feloszlását, és a népfőiskolák megszüntetését.

Ugyanakkor Lukács György támadást indít a „népi” írók ellen, akiket Révai József bírálva ugyan, de megvéd. Csakhogy az „urbánusok” ellenében. A Lengyel Balázs szerkesztette Újhold-at be is tiltják. Ezzel mesterségesen felszítják a lappangó „népies - urbánus” vitát, de nem kímélik a párthoz közelálló Déry Tibort és Örkény Istvánt sem. Üldöznek minden a szocialista realizmustól idegen stílusirányzatot, megnyilvánulást. Maga Lukács György sem úszhatta meg az általános kritika - önkritika hullámot. Őt Darvas József támadta meg a kritikai tevékenységében meghatározó arisztokratikus irodalomszemlélete miatt, amely túlzott színvonal követelményeket támaszt a még csak csírázni kezdő új irodalommal szemben.

1951-ben az MDP II. kongresszusán Révai már büszkén állapíthatja meg: „Művészetünk minden területén láthatjuk a szocialista realizmus friss, egészséges, fiatal hajtásainak növekedését.”⁵

Az ötvenes évek elejének kultúrpolitikája meglehetősen zavaros. Egyszerre veti el a sematizmust és a kritikai szemléletet, ragaszkodik egyoldalúan a szocialista realizmushoz, mint egyedüli értékhez, ugyanakkor szavakban legalábbis megengedhetőnek tart más stílusirányzatokat is. Maguk az írók vagy természetes hajlamukat követve, vagy kisebb-nagyobb kompromisszumok árán alkalmazkodtak a követelményekhez, hiszen az egész országra ránehezedett a fizikai és lelki terror. Mások inkább a hallgatást választották.

Az 1953-as párthatározat napvilágra hozta az elkövetett bűnöket, visszaéléseket, a gazdasági élet csődjét, bírálta a személyi kultuszt, Rákosi és Sztálin politikáját. Egyes túlzottan elkötelezett írók mély lelkiismereti válságba kerültek, az egész íróársadalmat az útkeresés, a viták, az igazság megmutatásának a láza járta át. Ebben a pezsgésben a népi kollégiumok nevelte új értelmiség is részt vett, s mindegyik tábor, irányzat őrizte már megszerzett pozícióit a minisztériumokban,

irodalomban, sajtóban és az akkor nagyon népszerű Rádióban. Az MDP az 1953-as önkritikus kongresszus után 1954-ben már újra „bekeményített”, de a Rádiónál sikerült megőrizni a status quo-t. Az ifjúsági osztály különös gyűjtőhelye volt a hivatalos irodalomból száműzött íróknak. A mese, a gyermekvers meglehetősen apolitikus műfaj. Békésen megfért tehát itt minden számkivetett író, költő. A legkiválóbbak, mint a kitűnő gyermekverseket is író Weöres Sándor, Vas István, Zelk Zoltán, Szabó Magda, Fehér Klára csak visszavonultak az ifjúsági irodalomba, de itt is igyekeztek tudásuk legjavát adni, s nem egy közülük később is vissza-visszatért az ekkor még csak kényszerűségből vállalt műfajhoz. Mások, mint Tordon Ákos, Gazdag Erzsébet, Donászi Magda, Padisák Mihály olyan egyműfajú írók, akik ennek a műfajnak legyen bár prózai, verses, színpadi, filmes vagy más megjelenítési formájú, egyformán mesterei voltak. Ők azok, akik a politikai csatározásokból leginkább kimaradtak, de ebben a nehéz helyzetben segíteni tudták közéleti szerepléseik miatt félreállított társaikat.

1956 tavaszán, nyarán sok író részt vett a Petőfi-kör munkájában, többen magában a forradalomban is. A megtorlás idején a „nagy íróper”-ben sok író elítéltek, különösen a párthoz hűtlenné letteket büntették szigorúan: Déry Tibort, Zelk Zoltánt, Háy Gyulát, Tardos Tibort.

Nem kímélték a párt belső ellenzékét alkotó politikusokat, köztük Lukács Györgyöt sem, akit csak nemzetközi nyomásra engedtek ki romániai internálásából 1957-ben, míg a vele együtt internált Nagy Imre és társai csak a mindnyájuk számára halálos ítélettel végződő perre jöhettek haza 1958-ban.

Ebben a helyzetben az írók ismét hallgatni kényszerültek, vagy, mert élni kellett, a fordítás és a gyermekirodalom felé fordultak. Az 1963-as részleges amnesztia után is csak lassan oldódott a hallgatás. Sokan kivándoroltak, az itthon maradottak pedig megkötötték a maguk kisebb-nagyobb kompromisszumait, s kezdtek visszazálogozni az irodalmi életbe.

A korszak „hivatalos” írói, költői ekkor Darvas József, Mesterházi Lajos, Goda Gábor, Molnár Géza, Berkesi András, Garai Gábor, Váci Mihály. Egy részük valóban színvonalas, más részük azóta elfeledett alkotó. Ők, és az Írószövetség ekkori elnöke, Dobozi Imre meggyőződésből és nem elvtelen alkalmazkodásból lettek a konszolidálódó Kádár-rezsim kultúrpolitikájának oszlopai.

A legjelesebbek megpróbálták 1956-ot és annak előzményeit feldolgozni, elemezni, ami találkozott az akkori vezetés törekvéseivel, hiszen valamiféle magyarázatot kellett adni a közelmúlt történéseire. Csakhogy a téma kényes volta miatt igen nehéz volt az igazságnak, a hivatalos elvárásnak és a művészi színvonalnak egyszerre megfelelni. Erre tesz kísérletet Fejes Endre Rozsdatemetője,

Sánta Ferenc Húsz órája, Cseres Tibor Hideg napokja, vagy Illyés Gyula Ebéd a kastélyban és Déry Tibor Szerelem c. írása.

1965-ben az MSZMP KB mellett működő Kulturális Elméleti Munkaközösség megvitatta a szocialista realizmus néhány kérdését, s annak legfőbb ismérveit a valóság művészi tükrözésében, a marxista világnézetben, a pártosságban és a szocialista humanizmusban jelölte meg. Elfogadta a szocialista realizmuson belül a különböző stílusirányzatok létezését is, ami a korábbi merev elvekhez képest újításnak számított. Az állásfoglalás az alkotói szabadság hangoztatása mellett a közérthetőség követelményét fogalmazta meg.

A Munkaközösség 1966-ban még részletesebben kifejtette ezeket az elveket, s ennek alapján megfogalmazta a három T, a Támogatott, a Túrt és Tiltott művek kategóriáját, amelyet az MSZMP ekkori kultúrideológusának, Aczél Györgynek nevéhez kapcsol a történelem.

A Kultúrpolitikai Munkaközösség 1972-ben a marxista esztétika és kritika feladataival foglalkozott, a pártosság, népiség, realizmus fogalmával. Az elméleti munka fejlesztésére kutató csoportot hozott létre, melynek eredményeit a Munkaközösség 1985-ben elfogadott állásfoglalása összegzett. Elemzik a művészetpolitika időszerű feladatait, s az 1966-os határozat szempontjait követve felmérik a negatív és pozitív fejleményeket, meghatározzák a tennivalókat.

Kis váltakozásokkal tehát a három T elv szabályozta kultúrpolitikánkat egészen a legutóbbi időig. Legendák járnak kis és nagy cenzorokról, irányított kritikusokról, bátor, s ugyanakkor szolgálékú kiadói főigazgatókról. Pl. Kardos Györgyről, az Európa Könyvkiadó hajdani igazgatójáról, aki jól ismerte a kiskapukat, a legfelsőbb vezetés gyengéit, s latba vetve befolyását, sok értékes író és művet segített megjelenéshez. Mások viszont hiába fordultak hozzá. Ha ő egy íróra nemet mondott, az jobb, ha másutt se próbálkozott.

Bizonyos korlátok között, bizonyos játékszabályok betartása mellett mégiscsak fejlődött, létezett a magyar művészet és az irodalom. Kialakult egy sajátos, szimbolikus, rejtjelezett stílus, és kinevelődött egy közönség, aki érzékenyen reagált a mögöttes jelentéstartalmakra, tudott a sorok között olvasni.

Az 1990-es változások óta a művészet végre művészet lehetne. Nem a művészet ma, s nem is az irodalom az a szféra, amelytől az igazság kimondását, a kivezető út megmutatását várják az emberek. Sajátos közép-kelet-európai betegségként az írók, művészek mégis ragaszkodnak „lángoszlop” szerepükhöz, s a fejlődő demokrácia botladozásai, vadhajtásai miatt úgy tűnik, még sokáig szükség lesz felelősségteljes, nemzeti lelkiismeretet ébresztő, humanizáló elhivatottságukra.

A fényes szelek nemzedékének tagjai megőrizték, és új generációknak adták tovább a hazában, nemzetben és egyetemes emberi értékekben való gondolkodás, a másság iránti nyitottság, a tolerancia képességét. Hogy ezek az értékek megőrződtek, ebben szerepe van a nemzedék minden kicsi és nagy, neves és névtelen tagjának, s annak a szellemnek, amely őket a népi kollégiumokban nevelte.

ÉLETRAJZ ÉS PÁLYAKÉP

Gyermekkor, fiatalság

Ilyen előzmények, s ilyen, az ő személyes és írói, költői útját is meghatározó körülmények, ilyen történelmi, társadalmi helyzet közepette élt, és dolgozott Iványi Mária.

Ahogy szemben ül velem, és mesél, - mert mese ez is, de valóságos - kibontakozik előttem egy sok szempontból tipikus, mégis a maga nemében rendkívüli életpálya és személyiség.

1926-ban született a Szolnok megyei Rákóczi falván. Eredeti neve: Buczkó Mária. - Az Iványi Mária nevet 1958-ban vette fel, a Rádió egyik akkori szerkesztője, Kovács Zoltán tanácsára, aki írásainak egyik első, értő felfedezője volt. A nyelvileg talán kissé komikus hangzású Buczkó név helyett férjes és keresztnevéből alkották meg rádiós „művésznévét”. Kezdetben 1955 és 1958 között mind Iványi Istvánné, mind Buczkó Mária név alatt jelentek meg, hangzottak el kisebb írásai. - A kis Mária tizenkét éves koráig Pesten nevelkedett. Az édesapa portásként dolgozott a Nemzetközi Iparcsarnokban. Talpraesett, egyfajta természetes intelligenciával megáldott ember volt, az ott szervezett kiállítások rendezőinek ezermester segítője. Szorgalmáért megbecsülték, így tisztos megélhetést biztosíthatott feleségének és két gyermekének. Meleg családi légkörben, szerény, de biztonságos anyagi körülmények között nevelkedtek tehát.

Mária a négy elemi után a Hungária úti leánypolgárba kezdett járni, ahol kitűnően tanult. Fogalmazásait gyakran felolvasták, ekkor kezdett titokban verseket írni. Édesapja tanárnőnek szánta, ami akkori helyzetükben nem is tűnt elérhetetlennek. A kislány inkább színésznő szeretett volna lenni. Addig ténfergett a Hermina úti iskola tornatermében rendszeresen próbáló amatőr színjátszók körül, míg egyszer felkérték egy gyermekszerepre. Ettől kezdve többször is szerepelt a

rendkívül sokféle emberből – munkásokból, alkalmazottakból, egyetemistákból – álló társaság előadásain.

1937-ben az apa korai halálával szertefoszlottak az álmok. Édesanyjuk kemény harcot vívott a létfenntartásért, házakhoz járt mosni, takarítani, mégis egyre kisebb, rosszabb lakásokba kényszerültek. A két gyerek késő estig az utcán kószált. Angyalföldön laktak ekkor, a vagányok, és mindenféle rendű-rangú bűnözők kedvelt negyedében. Nem mertek egyedül maradni a lakásban, annyira féltek.

Boldogan költöztek haza az anyai nagypárhoz Endrőd határába Rigalyosra, tanyára. A paraszti munka, a tanyai élet nem volt idegen a fővárosban nevelkedett gyerekeknek, hiszen eddig is minden szünidőt, itt töltöttek. Akkor még csak kisebb munkákra: libalegeltetés, baromfietetés fogták be őket. Legeltetés közben lehetett ábrándozni, gyönyörködni a virágokban, a felhőkben, vagy labdacélt, métát, ugróiskolát játszani. Mind a két gyerek megtalálta a maga szórakozását. Télen lovas szánkózásra vitte a nagypapa a népes unokasereget. Visongatva siklottak a fehéren csillogó hótengeren. A kis Mária akkor láthatta meg azt az elégedetlen kis hó tündért, aki későbbi meséjének bájos-buksi szereplője lett.

A tél másik nagy eseménye a disznótor volt. Összegyűlt ilyenkor a rokonság, szomszédság, egész kis lakodalom. A lányok hajnalban a fülükre húzott dunyha alól hallgatták a poca visítását, de nemsokára már ők is kipirulva forgolódtak a „kistűz” körül. Szorgosan táplálták szalmával, a nagyobb suhancok pedig villával emelték, igazították a disznó köré a lángoló zsarátot.

Este a férfiak, nagypapa, nagybácsik, szomszédok meséi szórakoztatták az egybegyűlteket. A pipafüst bodoródása közt kanyargott a történet Doberdótól, Isonzótól az orosz frontig, aztán Szibériába, majd haza, számtalan félig mese, félig valóság kalandon át. A kis Mária fantáziáit nem ezek mozgatták meg. Ő még édesapja meséink bűvöletében élt. A boszorkányok, tündérek, legkisebb királyfi, furfangos mesterlegény, Babszem Jankó, a békakirály mind-mind valóságos személyek alakján öltötték képzeletében, és ízes, édes endrődi szóval szóltak, mint a nagypapa vagy a tanyázó szomszédok históriái. Az összegyűlt gyereksereg nem az öregeket, inkább őt hallgatta a kemence sutban vagy a padkán heverve hajnalig.

Ezek voltak a paraszti élet ünnepnapjai. A kemény, nehéz hétköznapiakat is megismerte Mária. Tizenhárom évesen már markot szedett, ősszel pedig summásnak állt fél részért, de a gazdák még ezt is alig akarták megadni, mert a vékonyka kislány nem bírta az iramot a felnőttekkel. A bandagazda és a társak álltak ki mellette, segítettek, ahol lehetett. Esténként hálából aztán mesélt, mesélt, s a meglett korú, fáradtasszonyok, férfiak, mint a gyerekek szájtátva hallgatták.

Így ért lassan eladósorba. Komoly, csendes lány lett belőle. Édesanyja alig tudta elcipelni az első bálba, ahol a helyi fiatalság érdeklődve fogadta a „pesti” lányt, aki MÁS volt, mint a többi. – Vagy csak másnak hitték? – Egymást érték a fonóba, fosztókába, cuháréba való meghívások, ahol a közös munka után hol citeraszóra, hol a jó zenei érzékű fiúkból összeállt „banda” muzsikájára táncoltak. Az egyik hegedült, a másik tárogatón játszott anélkül, hogy valakitől is tanulták volna.

A szép utáni vágy munkált az emberekben akkor is, amikor a Népházban esténként színdarabot próbáltak, s aztán az előadáson ott volt a környék aprajánagyja. – Olvasóköri is működött itt, de kugli és biliárdasztal is volt a férfiak szórakoztatására. – A színjátszóknak a darabokat Szebenyi Kovács tanította be, Lesniczky tanító úr csak néha segített. A máskor csendes „pesti lány” itt is ügyesen forgolódott, sok szép szerepet osztott rá a botcsinálta népművelő. A kislánykori színházi élmények, vágyak újraéledtek Máriában. – Jól érezte magát itt, ebben a tanyai fiatalokból verbuválódott társaságban, s most, ennyi év után is megbecsüléssel emlegeti a régi társakat. Mennyi lelkesedés, mennyi tehetség, szépérezék, szorgalom volt a falusiaknál is jobban lenézett egyszerű tanyai emberekben! Mennyi természetes okosság, szívós munkaszeretet, ami ha kivirágozhatott volna a maguk hasznára, gyönyörűségére, csodát varázsolhatott volna ezen a szikes földön. –

Szerelem, házasság, háború

A színjátszó csoportban ismerte meg későbbi férjét, aki maga is játszott a különféle népszínművekben, darabokban, és szépen hegedült. A háború után véget vetett rövidke boldogságuknak. A fiatallembert behívták katonának, de még előbb oltárhoz vezette választottját. A nagygazda családban nem szívesen fogadták a szegény lányt, csak a háború miatt egyeztek bele a házasságba. Diszpenzációval esküdtek, rendkívüli engedéllyel, a háromszori kihirdetés mellőzésével. Az ifjú férjet két nap múlva a frontra vezényelték.

1944 nyara volt ekkor. A tizenhét éves fiatalasszony az anyósáékkal maradt. Közeledett a front, állandó félelemben élt. Féltette a férjét, akiről alig kapott hírt, féltette a szíve alatt hordott magzatot, a saját életét, a vonuló hadaktól a női becsületét, s közben szenvedte az anyós szeszélyeit. 1945 februárjában fiút szült. Most már ketten várták az édesapát, aki majd csak 1947 nyarán került haza a fogságból. Ekkor látta először kétéves fiát, aki már a saját lábán szaladt eléje. Legyengülve, lesoványodva jött meg, de még aznap beállt az apja cséplőgépe mellé,

hogy ne panaszzák fel a kenyeret, amivel három évig a feleségét és a gyermekét tartották.

Nem volt otthon maradásuk. Egy év alatt sikerült jószágtartással, kubikolással, fuvarozással egy kis pénzmagot gyűjteniük, így mentek föl Pestre 1948-ban.

Az első pesti évek

A még mindig romos, de már újra lüktető, eleven fővárosban szívesen fogadták a vidéki munkaerőt. A tömeges felvándorlás ekkor még nem öltött olyan méreteket, mint két – három év múlva, a kuláküldözések és a téészesítés kezdetekor. Sikerült albérletet, és a férjnek állást találniuk. Autóbusz-kalauz lett. Szükség is volt a jó keresetre, most várták a második gyereket. Ismét fiuk született. Az apa most élhette végig csak, amit az első babánál nem volt módja, a csecsemővel való gondokat, örömeket. Ebből aztán bőven jutott a kis családnak, hiszen alig egy év múlva 1950-ben már a harmadik fiú is világra jött.

A szűkös albérletben öten szorongtak. Mária gyöngye egészségét a harmadik szülés még inkább megviselte. Majdnem megbénult, trombózt is kapott, a szívével is baj volt. Egy évig volt fekvőbeteg. A két picit haza kellett adniuk a nagyszülőkhöz, csak a legnagyobb fiú maradt velük. A nedves, egészségtelen albérlet helyett más lakást kellett szerezni, ahol a feleség meggyógyulhatott, és mind az öten elértek. Végül egy szoba-konyhás főbérlethez jutottak, ami annak ellenére, hogy alagsori, mégis száraznak bizonyult, és a víz is bent volt legalább a konyhában.

A hosszú ágyhoz kötöttség, az egész napos egyedüllét ébresztette fel újra Máriában a verselő, mesélő kedvet. Miközben az ágyban fekvve csattogtatta kis kézi kötőgépét – mert annyira kellett a pénz, és mert nem bírta a tétlenséget –, le-leírta gondolatait néha prózában, de leginkább versben. Úgy felgyűlt benne a mondanivaló, a hosszú ideje elfojtott közlésvágy, hogy a sorok szinte készen, megformálva ömlöttek tolla alól a papírra. Nem mutatta ezeket az írásokat senkinek, egyedül a férj olvasgatta őket. Örült, hogy a beteg eltölti velük az idejét, és csodálta, micsoda virágok teremnek az ő asszonya lelkében. Új oldaláról ismerte meg társát, s az eddigieknél még inkább becsülte. – Most is, ahogy a feleséget faggatom, és a férj, Pista bácsi csöndesen tesz-vesz körülöttünk, érzem köztük a kölcsönös megbecsülés, a majd félévszázados összetartozás melegségét. Jó érzéssel tölt el, de el is szomorít. A mi nemzedékünkéből keveseknek adatik ez meg. Megható az a szeretet, az a

büszkeséggel vegyes öröm, ahogy ő előhossa, mutatja a régi írásokat, könyveket: – Ezt is az én Marikám csinálta! –

A hosszú betegség után lassú lábadozás következett, de végre ismét együtt volt a család. A legnagyobb fiú már iskolába került. Igen jól tanult, szépen olvasott, s az iskolai ünnepeken gyakran szerepelt. Nem lehetett sokáig eltitkolni, hogy édesanyja verseit szavalja. Tetszettek az írások a tantestületnek, és megkérték Máriát, írjon kis mesejeleneteket az iskola színjátszóinak. Segítették, tanácsokkal látták el. Biztatták, tegyen szakérettségét, tanuljon tovább. – A vele egykorúak, a „fényes szelek” nemzedéke már betört az értelmiségi pályákra. A NÉKOSZ megszűntével sem zárult be a felfelé törekvő fiatalok előtt minden lehetőség. 1949-1955-ig a szakérettségi intézménye sok hátrányos helyzetű munkás- és paraszt fiatal továbbtanulását segítette. Mária a három gyerek mellett nem mert erre vállalkozni. – Jóval később, 1961-ben iratkozott be a dolgozók gimnáziumába, ahol két évet kitűnően el is végzett, de egy újabb, hosszas betegség ismét keresztülhúzta számításait. –

Nem gondolhatott a továbbtanulásra azért sem, mert a férj szülei 1952-ben kulákklistára kerültek, örülhettek, hogy őket békén hagyták. Szükség volt most minden fillérre. Mária kötőgépe ismét jó szolgálatot tett, egy kis kertet is szereztek Veresegyházán, ahol megtermett a zöldség, gyümölcs, a férj is túlórákat vállalt, hogy a mindenükből kiforgatott szülőket segíteni tudják. A rátarti anyós még így is nehezen békült meg a menyével. Úgy érezte, az ilyen „senkik” ültek be az ő vagyonaiba, hordták széjjel, rabolták el jogos tulajdonát. Csöndes megvetéssel szemlélte, tette mérlegre Mária minden kis mozdulatát. Annál is inkább haragudott a menyére, mert az öccse MADISZ-tag lett, pártiskolába járt, mint akkoriban sok munkásfiatal.

Máriától távol állt a politika, sosem volt párttag. Vallásos maradt, de nem volt bigott. Hite kerülte a külsőségeket, de segítette, erősítette a nehéz, embert próbáló helyzetekben. Ilyenek pedig bőven akadtak. – Szegénység, betegség, balszerencse... Legutóbb, immár egy éve Pista fia halála. Őerte forgatta az olvasót, imakönyvet egyik látogatásomkor. – De ne szaladjunk előre az időben! ...

Még csak 1953-at írunk. Az újság, a rádió Sztálin halálával van tele. Mély gyász, méltató szónoklatok, stb. Majd a júniusi párthatározat, Nagy Imre beszéde, fellépése az erőszakos kollektivizálás, a beszolgáltatás és más „túlkapások” ellen, lélegzethez juttatta a férj szüleit is.

A politikában és a rádióban újra szóhoz jutottak a népi írók, a NÉKOSZ nevelte új értelmiség, a falusi témák. Népszerű műsor volt a Vasárnapi levelek Ember György szerkesztésében. Máriáék is rendszeresen hallgatták. Úgy döntöttek, ő lesz

az, akiben bíznak, akinek megmutatják a fiatalasszony írásait. Mondaná meg, érdemes-e ilyennel foglalkoznia?

Az első sikerek – 56-os közjáték

Mária csak hosszas alkudozás, rábeszélés után bízta férjére az írásokat, hogy vigye el Ember Györgynek. Ő maga dehogy merete volna zavarni velük a „nagy” embert! Vele született, vagy belénevelt féltékenysége, szerénysége, az alulról induló emberek nehezen leküzdhető kisebbségi érzése később is nagymértékben akadályozta tehetsége elismertetésében, tudása kiteljesítésében és ezáltal az érvényesülésben.

Ember György nem volt otthon, felesége vette át az iratcsomót. Három hónap is eltelt már, anélkül, hogy valamiféle visszajelzést kaptak volna, amikor végre levelet kapott Mária a Magyar Rádió Ifjúsági Osztályától. Magyar Imréné volt ekkor az osztály vezetője, aki behívatta, s közölte vele, hogy írását Ember György egyenesen hozzájuk vitte, s ők, mivel nem találtak benne komolyabb változtatnivalót, közlésre alkalmasnak találják. Nyolc hónap múlva, 1956 tavaszán ment adásba ez az első mesejáték Csodálatos aranyalma címmel. – Közben Magyariné helyett Derera Éva lett az osztály vezetője, akivel mint lektorral és Strausz Zsuzsával, mint szuperlektorral Mária huszonegy éven át szoros munkakapcsolatban, s a későbbiekben barátságban állt. –

Amikor kézhez kapta az első honoráriumot, boldog volt, hiszen végre azzal keresett pénzt, amit szeret, s maga az összeg is az akkori fizetésekhez képest mesésnek tűnt.

A szép indulást egy újabb betegség és az 1956-os események megakasztották. Ősz elején Mária ismét kórházba került, a három gyerek pedig haza, Endrődre a nagyszülőkhöz. A kórházban a harcok ellenére viszonylagos biztonság volt, de amikor az anya hírért vette nov. 4-én az orosz bevonulásnak, nem volt többé maradása. Már vidéken sem tudhatta jó helyen a gyerekeit. Az orvosok tanácsa ellenére hazament, és másnap férjével útnak indultak. Nem tudták még, hogyan jutnak el Endrődre a fél országon keresztül harcoló csapatok és szanaszét kóborló katonaszökevény bandák, szélnek eresztett bűnözők között, de nekivágtak.

- Ha már halni kell, együtt haljunk! - gondolták. - Egymás szavába vágva elevenítik fel az átélt izgalmakat. Ennyi év után a megkopott emlékezet kockáit összerakva mesélik kalandos veszedelmes, de szerencsés végű útjukat. -

Rákoshegyig gyalog mentek. Nem tudni, hogy is értek ép bőrrel az állomásig. Csak úgy porzott a kövezet a körülöttük becsapódó lövedékektől, amint kapualjtól kapualjig, falhoz lapulva, el-elvágódva futottak előre. Az állomáson épp fűtöttek egy mozdonyt, amit lefoglalt egy katonacsapat. Fiatal fiúk, akik alakulatukat odahagyva hazafelé igyekeztek. Három kocsit kapcsoltak a mozdony után, ezzel a szerelvényvel mentek Szolnokig. Néha lőttek a vonatra, azt sem lehetett tudni, kik? Olyankor a padlóra hasáltak, s végül sok viszontagság után megérkeztek Szolnokra. Onnan Törökszentmiklósig teherautóval mentek, aztán Túrkevéig traktoron zötykölődtek úttalan utakon. Keviben egy ismerősnél megaludtak. Végre meleg, vetett ágyban pihenhettek, hiszen már majdnem otthon voltak, s kicsit megnyugodtak, hogy a fölfordulás nagyja nem ért idáig. Másnap ugyanez az ismerős vitte ki őket a tanyára. A háromnapos kimerítő út után magukhoz ölelhették övéiket. Máriát csak ekkor fogta el a gyengeség. A betegséget egész úton nem érezte, a veszély megsokszorozta erejét.

Csak ötvenhét tavaszán tértek vissza a fővárosba, amikor már a harcok megszűntek, s Mária a falusi levegőn, jó kozton kissé felerősödött.

Újrakezdés, beilleszkedés, siker

A visszatérés után Mária a Rádió Ifjúsági Osztályán nem észlelt különösebb változást, hiszen nem értett a politikához, s eddig még csak futólag ismerte meg az osztály munkatársait. Hallotta, hogy Zelk Zoltánt letartóztatták, hallott a „nagy íróper”-ről, de őt sokkal mélyebben és személyesebben érintette az endrődi származású Tímár Máté bebörtönzése. Egykori „felfedezője” Ember György is, - mint annyian mások - Nyugatra ment, személyesen tulajdonképpen nem is találkoztak.

Nehéz volt az újrakezdés, pedig a lakásuk nagyobb kárt nem szenvedett, csak az ablakok törtek be, mindenüket szétdobálták, de különösebb ellopni valót nem találtak. A férjet szerencsére visszavették a munkahelyére, de az élet gy is nagyon nehéz volt. Különösen az élelmiszer volt drága. Nem csoda hát, hogy amikor Mária A furfangos szabólegény c. mesejátékáért kétezer forintot kapott, örömeiben sírva fakadt. Meg is jegyezte Padisák Mihály:

- Miért sír, kis Iványi? Ilyet még nem láttam ezen a folyosón, aki azért sírt volna, mert sokallja a honoráriumot, hogy kevesellte, olyat annál inkább! - Hogyne sírt volna, amikor az az összeg az akkori fizetésekhez képest mesésnek tűnt, s éppen a legjobbkor jött.

1958-tól aztán folyamatosan szerepelt Mária - már Iványi Mária néven - a Rádió Jó éjszakát gyerekek! esti meseműsorában. Hol az ismert bemondók, máskor neves művészek tolmácsolták meséit szívhez szólóan. Közreműködött más gyermekműsorokban is, s megjelentek írásai a gyermeklapokban és a Nők Lapja Gyermeksarok rovatában is. Meséit, verseit, történeteit hol a klasszikus magyar népmese, népköltészet hangján, hol a magyar és az európai népmesei hagyományokat övezve, motívumait felhasználva, hol a valóság és a sajátos gyermeki látásmód elemeit keverve írta meg. Ebben segítette szókincsének, képzeletének gazdagsága, s lelkes tanulni vágyása is. Ha magasabb iskolai végzettségre nem is tett szert, autodidakta módon képezte magát. Nagy hatással volt rá rádióbeli munkatársai közül Donászy Magda, aki még a régi értelemben vett klasszikus műveltséggel rendelkezett, példaképként, vetélytársként erősítette, segítette Mária beilleszkedési törekvését új, választott társadalmi rétegébe.

Segítette önmagára találását Tímár Máté is, aki a hasznos tanácsok mellett megpróbálta őt jobban bevonni az írotársadalom életébe. Főleg a népi írók fiatalabb generációjával ismertette össze, ahova származása és írói témaköre alapján ő maga is tartozott. - Mert a népi-nemzeti nagyvonulat más hangvétellel, modernebb írói eszközöket használva, új témákkal bővülve, de élt, létezett tovább. - 1962-ben egy író-olvasó találkozáson, az azóta méltatlanul elfeledett Kiss József estjén mutatta be Máriát a „nagy öreg”-nek, Veress Péternek, akinek kedves, biztató szavára és még néhány futó találkozásukra az Írószövetség folyosóján ma is örömmel, meghatottan emlékezik. /1. sz. mell./

A valódi sikerek ezután következtek, amikor Mária már biztosan mozgott a gyermekirodalom műfajai között, s kialakította a maga képekben, színekben, hangulatokban gazdag stílusát.

1963 februárjában hangzott el Az engedetlen hótündérke c. meséje a Jó éjszakát, gyerekek! műsorban, Berek Kati előadásában. Sikerét bizonyítja az a sok-sok levél, amelyben a hallgatók - elsősorban gyerekek, de akadt köztük felnőtt levélíró is -, kérték az ismétlést. /2. sz. mell./ - Mária számára ma is ez a legemlékezetesebb. Nekem volt alkalmam saját hangján is hallani ezt a mesét. Mondhatom, előadása színészi teljesítménynek sem utolsó! A magnófelvételt nemrégiben egy mesemondó pályázatra készítette. Sajnos, a kért hanganyag csak 6 perces lehet, s Az engedetlen hótündérke épp a duplája. -

1964-ben felfigyelt rá Kerekes Klára a Magyar Televízió Ifjúsági Osztályának Gyermekrovat vezetője, s ettől kezdve meséi többször szerepeltek a Televízió „Szép álmokat, gyerekek!” c. műsorában. Hol, mint egyszerű mesék Tamási Eszter, Takács Marika és mások előadásában, máskor gyermekszínhészek mutatták be kis jeleneteit. – A Televízió archívumában valószínűleg ma is meg lehetne találni őket. Én magam csak Mária emlékezetére és az általa megőrzött dokumentumokra támaszkodhatom. A teljes feldolgozás egy másik, nagyszabású munka feladata lehetne. – Hová tűnt a tarka lepke? c. meséje a megtalált szerződések szerint 1964 okt. 6-án ment adásba, A vízcseppecske c. pedig a következő év márc. 5-én. /3. sz. mell/

A népiekhez való laza kapcsolódása nem akadályozta meg, hogy a Lukács György által „urbánus”-ként vádolt hajdani Újholdas Lengyel Balázs, mint a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó felelős szerkesztője beválogassa 1968-ban az Így jár, aki sokat akar c. meséjét az Egyszer volt... c. antológiába. /4. sz. mell./ –Ez is mutatja, az írók, ha nem játszák ki őket egymás ellen, békességes emberek. Lengyel Balázs 1963-tól 1981-ig működött a Móra Kiadónál. Szerkesztésében a népmesétől a népi hangvételő verseken át a valós történetekig, ifjúsági és történelmi regényekig sok minden megjelent, tekintet nélkül arra, hogy írója a népi vagy az urbánus vonalhoz állt közelebb. A két fogalom különben sem esztétikai, inkább stílusbeli, de még inkább politikai kategória, s a mese, vagy az ifjúsági irodalom jó néhány más ága meglehetősen apolitikus műfaj. –

A hetvenes évek elején Mária állandó megbízást kapott az Óvodások műsora forgatókönyveinek, vers- és mesebetéteinek írására, szerkesztésére. /5. sz. mell./ A szépen megírt, gondosan válogatott, szerkesztett műsor óvodások nemzedékeit nevelte szépre, jóra. Mária ezt is nagyon szerette, talán ez felelt meg leginkább szerény természetének.

Ennek a korosztálynak írta Kutyaóvoda, Gombóc és Gömböc Békaországban c. történeteit, amelyek előbb a Dörmögő Dömötörben jelentek meg, majd 1969-ben Domján Edit előadásában kerültek felvételre a Rádiónál, s a Hungaroton által 1983-ban a művésznő emlékére készített Esti mesék c. lemezre is felkerültek.

A hetvenes évek közepéig Mária pályája felfelé ívelt. Sikerült elfogadtatnia magát külsősként a hivatalos rádiósokkal, s az ifjúsági irodalomban neve eléggé ismertté vált.

Százhusz palacsinta c. meséje Az engedetlen hótündérke 1963-as sikeréhez hasonló tetszést aratott. Még Jugoszláviába is eljutott. Igaz, nem nyomtatásban, hanem csak egy gépelt példány Hacser Józsa színművésznő közvetítésével a vajdasági magyar óvónők és óvodások örömére.

A Miska bácsi levelesládája c. műsorban, mint levelező működött közre hosszú évekig. A munkakapcsolat Mária betegsége miatt megszakadt, de barátságuk Padisák Mihállyal nem. /6. sz. mell./

A Móra Ferenc Kiadónál 1971-ben megjelent Kincskeresők antológiába több versét, meséjét beválogatták. Ezek közül a Kati iskolába megy címűnek a szerződését ma is őrzi. /7. sz. mell./

A világ legszebb lánya c. mese a Csupa mese antológiában jelent meg 1973-ban. /8. sz. mell./ Az antológia folytatása a Csupa legújabb mese volt, amelybe Hárs László, a sorozat szerkesztője tőle is kért írást. A mesedivat változását, a való élet benyomulását a mese világába, egyfajta korszerűsítési törekvést figyelhetünk meg ebben az időben a Móra Kiadónál. Ennek legjobb példái Janikovszky Éva bájos, humoros történetei. /Hárs László levele 9. sz. mell./ Mária írásai a klasszikus mese hagyományaihoz álltak közelebb. Írt ő is valós gyermektörténeteket, mint a már említett Százhusz palacsinta, vagy a Dörmögő Dömötörben megjelent Palkó c. sorozat, de igazán otthonosan nem ebben a témakörben, nem ebben a stílusban mozgott. A hagyományos meseformában képzelete szabadabban szárnyalhatott, színes szókinccse bővebben áradhatott, a prózája is a képek, hangulatok sodrásától sajátos ritmust kapott. A valós történetekben ez a tehetsége nem érvényesülhetett igazán. Szép, kedves írások ezek is, áthatja őket Mária jóízű, szeretetteljes humora, de túlságosan nyilvánvaló bennük a tanítani, nevelni akaró szándék, s ez néhol elrontja a művészi összhatást. Lengyel Balázs az ifjúsági irodalomban jelentkező didaktikáról, mint jelenségről így ír: „a gyermek és ifjúsági irodalom az emberiség történetében vadonatúj műfaj /alig több világviszonylatban is, mint egyszázados/, s valójában nem másból, mint a pedagógiai tanácsgyűjtemények, helyes viselkedésre ... oktató rigmusok gubójából bújt ki s lett irodalommá.”⁶ Ez a nevelő szándék Máriánál mese esetében költészetté nemesedik, s így elfedve, áttételes formában jut kifejezésre.

Kirándulás a zene világába

1973 szeptemberében a Magyar Rádió Ifjúsági Osztálya meghívásos gyermekdal pályázatot írt ki, megzenésítendő gyermekversek írására. Erre meghívást kapott Mária is. Ez évben már írt egy meseopera librettót Babszem Jankó címmel, amelyet Vass Lajos zenésített meg. /10. sz. mell./ A pályázaton csak „hivatásos” alkotók vehettek részt, s Mária nem számított annak. Egy rövid

időszakot leszámítva írószövetségi tag sem volt. Vass Lajos véleménye, tekintélye azonban meggyőzte az akadémikusokat is.

Mária versei zömét, magyaros, hangsúlyos verseléssel, nagyjából felező nyolcasokkal, tízesekben, tizenkettesekben, vagy ezek változataiban írta. Rendkívül ritmikus, dalba, énekbe kívánczó szövegek ezek, rímelésük hagyományos, szereti a tiszta rímeket, ezen belül variál, s a vers zeneiségét a belső rímek, alliterációk, a vers hangulatához igazodó kemény, vagy lágy mássalhangzók gördülése, hullámozása gazdagítja.

Ezért is nyerték meg Ránki György tetszését a pályázatra beküldött, első díjat elért versei. Háromat közülük meg is zenésített: a Nyenyere dalt, a Hová lett a dongó? címűt és a Körtáncot. Először a Rádióban hangzott el Három dal kicsinyeknek címmel még 1974-ben, majd a Zeneműkiadó is megjelentette 1976-ban. /121. sz. mell./

Vass Lajos igen nagyra értékelte Mária tehetségét, s nem hallgatott a fanyalgókra. Olyan őstehetségnek tartotta, akit kár volna elrontani, belekényszeríteni bármiféle klasszikus, vagy modern irányzat formaruhájába. Oda lenne költészetének minden természetes üdesége, hamvassága.

- Mi lett volna, ha Vankóné Dudás Julit valakinek eszébe jutott volna megtanítani akadémikus modorban festeni?! - mondta sokszor, s egy újabb meseopera szöveg megzenésítésére vállalkozott Terülj, terülj asztalkám! címmel megrendelésre, és saját örömeire.

A Rádió 1974-ben is kiírta pályázatát, de Máriának most nem sikerült az első három közé bejutnia, Karai József mégis kiválasztotta a Tündér ha lennék című versét megzenésítésre /12. sz. mell./, s az 1975-ös pályázati anyagból pedig a Haj, gyere már! és a Májusi dal címűekre kórusművet írt. /13 - 14. sz. mell./

EPILOGUS

A hetvenes évek vége, mellőzöttség

Az 1973-1976-ig terjedő időszak tehát a zenés műfajé volt, s ez volt Mária pályájának csúcspontja is. Ettől kezdve a pálya íve megtörik. A Rádióban, mint külsőt is egyre ritkábban foglalkoztatják. A Miska bácsi levelesládája volt az a

műsor, ahol eddig állandóan számítottak rá, de házuk építkezése és a már említett hosszas betegsége miatt végül ezt a munkát is abba kellett hagynia.

A Móra Ferenc Kiadóval A Csupa legújabb mese c. antológia megjelenése után – amelybe a mesedivat változása és az újabb válogatási szempontok miatt nem is küldött írást –, megromlott Mária kapcsolata. Ezért is örült a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó felkérésének. Az általuk megjelenített Óvodások könyvében három verse jelent meg: a Volt egyszer egy kismalac, a Tavasz van és a Beszélő virágok címűek. /15. sz. mell./

1977-ben a kassai Vychodoslovenské vydavateľstvo kiadó Rozprávková záhrada címmel megjelentette szlovákul a Móra Kiadó 1972-es Mesélő kert c. antológiájának rövidített változatát, amelyben Mária Tip és Top című meséje is olvasható. /16. sz. mell./

Irodalmi pályafutása ezzel az évvel tulajdonképpen le is zárult, jelentősebb munkája már nem jelent meg sem folyóiratokban, sem antológiákban. Az óvónők, alsós tanítók azonban ma is ismerik, használják munkájukban verseit, meséit, kis jeleneteit. A szoros kapcsolat a pedagógusokkal nem új keletű, tíz éven át gyakori meghívottja volt a Fővárosi Pedagógusok Fáklya Klubjában a bábjátékos pedagógusok összejöveteleinek. /17. mell./ Legtovább ez a vékonyka szál kötötte és köti ma is a gyermekirodalomhoz.

A mellőzöttség nem törte meg. A család, a gyerekek, az egymás után érkező unokák kárpótolták, segítettek megőrizni derűs kedélyét. A ház, a kert ellátta munkával. Szorgalma, két dolgos keze, paraszti őseitől örökölt praktikus, józan esze sosem hagyták cserben. Ha kellett, zöldséget, gyümölcsöt árult, csigatésztát csinált, kötött, horgolt, vagy éppen bedolgozóként apró villamos alkatrészeket szerelt össze. Volt munka jócskán az építkezéssel is, mire mindent rendbe tettek, nem ért rá bánkódni.

Hazatérés

Alig fejezték be az építkezést, alig rendezkedtek be, amikor a legnagyobb fiú, aki otthon élt a szülőkkel, beteg lett, s úgy gondolták, a nagyvárosi zaj, rohanás helyett a vidéki levegő, a nyugalom tenne jót neki. Így 1982-ben hazaköltöztek Endrődre.

Felújultak az ifjúkori ismeretségek, barátságok, a rokonság is itt élt, s az eltelt évek alatt csak terebélyesedett. Gyermekek születtek, felnőttek, házasodtak...Végre itthon voltak. Mária is, férje, Pista bácsi is kicsit idegenül mozogtak a nagyvárosban. Kenyeret adott, de éltető meleg közösséget nem. Kapcsolataik a faluval mindig is voltak, a rokonok, barátok révén, s az itthoniak számon tartották Máriát, ha nem is ismerték, olvasták, vagy hallották minden írását. Büszkék voltak rá, mint a szintén innen származó Fenákel Juditra vagy Gergely Ágnesre, de őt mindig is közelebb érezték magukhoz, hisz egy volt közülük, aki mint a mesebeli szegénylegény elment a városba szerencsét próbálni, aki harcolt, küzdött, csinált valami szépet, s aztán visszatért az övéi közé.

A hagyományokat őrző, gyűjtő lelkes Honismereti Körösök az ő néhány írásával, könyvével is gyarapították gyűjteményüket.

A régi ismerősök hívták először a Nyugdíjas Klubba, amelynek azóta is igen aktív tagja. Sokkal színesebb a klub élete, mióta van, aki biztassa őket, ha tudnak valami szépet, mutassák meg a többieknek is. Ebben a közösségben az unalmas kártyapartik, aktuális pletykák helyett az idősek felolvassák írásaikat, bemutatják festményeiket, hímzéseiket, dalolnak, jól érzik magukat. Többen részt vettek festményeikkel a Békés megyei Nyugdíjas Klubok közös kiállításán – ahol Mária képei is bemutatásra kerültek. – A klub tagjai közt akadnak, akik valamikor színjátszó csoportok tagjai voltak. Ők és Mária kis jelenetekkel szórakoztatják társaikat. Nagy sikere volt nemrég a kárpótlási ügyeket intéző asszony alakjának. – Nekem is alkalmam volt magnófelvételtől hallani Mária előadásában. Igazi élmény volt. –

Ilyenformán megtalálta itthon is azt az elfoglaltságot, ami mások épülésére és saját örömeire szolgál. A pesti irodalmi élettel néhány baráti levélen kívül minden kapcsolata megszakadt. Nincs telefon, folyóiratokhoz nem jut hozzá, s a régi szerkesztők is, akik még ismerték, vagy nyugdíjba mentek, vagy meghaltak azóta. Verseket ír még alkalmanként, egy-kettő meg is jelent a Körösi Műhely c. időszakos lapban, de a lap irányváltása miatt ez is elmaradt.

Önmagától nincs már hozzá ereje, hogy megjelentessen, ha másként nem, magánkiadásban egy saját kötetet. Írásai folyóiratokban, antológiákban láttak napvilágot, vagy a Rádióban hangzottak el. Egy részük elkallódott, más részük feldolgozatlanul, rendszerezetlenül vár jobb időkre. Úgy látszik, a gyermekvers és meseírók közös sorsa ez. Gazdag Erzsébet is csak hetvenöt évesen jutott hozzá, hogy saját kötetét kiadja. Címe: Az utolsó szó jogán. Ő, aki egész életében gyermekverseiről volt ismert, ebben a kötetben adta közre a felnőtt líra legjobbjával vetekedő költeményeit.

Iványi Mária munkássága is megérdemelne egy kötetet, ha akadna arra vállalkozó lelkes szerkesztő, s az önkormányzat, vagy valamilyen egyesület, esetleg éppen a Honismereti Kör kiadná. Annyiféle alapítvány, pályázati lehetőség létezik ma már, talán sikerülne az anyagi fedezetet is megteremteni rá.

Még idejében, hogy neki is öröme telhessék benne.

IVÁNYI MÁRIA NYOMTATÁSBAN MEGJELENT MUNKÁI

/Bibliográfia/

Ránki György - Iványi Mária

CSÓRI CSUKA - Három dal kicsinyeknek: 1. Körtánc; 2. Nyenyere dal; 3. Hová lett a dongó? : Gyermekkar . - Bp.: Zeneműkiadó, 1976. . - p.: 10

Iványi Mária

ÍGY JÁR, AKI SOKAT AKAR: mese = Egyszer volt...antológia . - Bp.: Móra K. , 1969. . - 112-115. p.

KATI ISKOLÁBA MEGY: VERS = Kincskeresők: antológia .- Bp.: Móra K., 1971., 1974. . - 18. p.

TIP A TOP : mese = Rozprávková záhrada: antológia . - Kiad. a Vychodoslovenské vydavateľ stvo Kassa, 1977. /A Móra K. 1972-ben megj. Mesélő kert c. antológiájának röv. szlovák nyelvű változata./ . - 52 - 56. p.

TIP ÉS TOP: mese = Mesélő kert : antológia . - Bp. : Móra K., 1972. .- 79 - 83. p.

A VILÁG LEGSZEBB LÁNYA: mese = Csupa mese: antológia .- Bp.: Móra K., 1973. . - 189 - 193. p.

VOLT EGYSZER EGY KISMALAC; TAVASZ VAN; BESZÉLŐ VIRÁGOK; versek = óvodások könyve: antológia .- Bp.: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1976. .- 30., 133., 153. p.

LEMEZFELVÉTELEN MEGJELENT MUNKÁJA

KUTYAÓVODA; GOMBÓC ÉS GÖMBŐC BÉKAORSZÁGBAN = Esti mesék -
Domján Edit előadásában: lemezfelvétel . - Bp.: Hungaroton 1983.

IDÉZETT FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

1. Lengyel Balázs

Egy magatartás története: A magyar ifjúsági irodalomról: tanulmány . - Bp.:
Magvető, 1986. .- I.m.: 294-295. pp.

2. Erdei Ferenc

A falukutatástól a népi kollégiumokig: Mire való nálunk a népfőiskola? esszé
= Kelet Népe, 1940. 9. sz. 1-2.pp. - Újra kiad. a Múzsák Közművelődési Kiadó,
1985. .- I. m.: 108. pp.

3. Keresztury Dezső

A mai magyar művelődéspolitika irányelvei - 1945. ápr. 25-én elhangzott
előadás. /Köpeczi Béla: A magyar kultúra útja 1945-1985.- Bp.: Kossuth, 1986.
- I.m.: 45. pp./

4. Ortutay Gyula

Művelődéspolitikánk alapelvei. Bp., 1947. 12. pp.

/Köpeczi B.: U. o. .- I.m.: 50.pp./

5. Révai József

AZ MDP II. kongresszusán elhangzott e.a. részlete. 1951.

/Köpeczi B.: U.o. .- I.m.: 54. pp./

6. Lengyel Balázs

Egy magatartás története: A magyar ifjúsági irodalomról: tanulmány .- Bp.:
Magvető, 1986. .- I.m.: 281. pp.

FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM JEGYZÉKE

Erdei Ferenc

A falukutatástól a népi kollégiumokig: vál. tanulmányok .-Bp.: Múzsák
Közművelődési Kiadó, 1985.

Kortárs magyar írók kis lexikona 1959-1988 .-Bp.: Magvető, 1989.

Kovalcsik József

A kultúra csarnokai II-III. köt. .-Bp.: Művelődéskutató Intézet, 1986.

Köpeczi Béla

A magyar kultúra útja 1945-1985 .- Bp.: Kossuth, 1986.

Lengyel Balázs

Egy magatartás története: esszék .- Bp.: Magvető, 1986.

A magyar irodalom története 1945-1975-ig .- Bp.: Akadémiai K., 1976.

Veres Péter

A szocialista műveltségről: vál. publicisztika .- Bp.: Kossuth, 1978.

MELLÉKLETEK

MAGYAR IRÓK SZÖVETSÉGE
Budapest VI. Bajza u 18.

Kedves Barátunk!

Április 13-án, csütörtökön d.u. 1/2 5 órakor szakosztályunk vitát rendez /az írószövetség klubjában VI. Bajza utca 18. I.em./

Modernség az ifjúsági irodalomban
cimmal.

Bevezetőt mond: Lengyel Balázs

A vitára szeretettel meghívjuk, hozzászólására számítunk!

Budapest, 1967. március 29.

Dékány András s.k.
a szakosztály titkára

Örözléttel:
Tólay Sándor s.k.
szakosztály elnöke

1.sz. melléklet

Kedves Asszonyom!

Nagyon köszönöm, hogy szives volt fáradni és kérésemet teljesíteni a "Jó éjszakát gyerekek" rovatban elhangzott mese ügyében. "Az engedetlen hótündérke" nagyon kedves és Iványi Mária bizonyosan tehetséges költőnő, Berek Kati művésznő pedig bájos szavalatával külön életet adott a versnek.

Engedje meg, hogy mellékeljek ide hálám jeleül három verset a saját gyűjteményemből. Egyet Asszonyomnak, egyet a kiváló verselőnek, a harmadikat az előadó művésznőnek. Ezekből azt is fogják látni, hogy habár nem vagyok mai ifju s idén a 80.ik évenbe lépek, ennek dacára még nem élem második gyermekkoromat és a meséket unokáimmal együtt szoktam hallgatni. Tulajdonképpen főleg a klasszikus zenei program és irodalom érdekel, mint-hogy magam is foglalkozom műfordítással és itt-ott verseléssel is, amelyek ugyan inkább a romantikus versek idejébe nyulnak vissza, de azért nekem nagyon kedvesek és az én ifjuságom emlékei.

Leányfalu, 1963.II.18.

Szivélyes üdvözlettel és
köszönettel
mindhármuknak

2.sz. melléklet

Magyar Rádió és Televízió
Televízió Ifjúsági Osztálya

Iványi Mária . . . . .
B u d a p e s t . . . . .

Értesítjük, hogy Hová tünt a tarka lepke . . . . . című meséje,
október f.hó . 6 . .-án megy a "Szép álmokat gyerekek" műsorban.

/Az esetleges időpontváltozás technikai okokból történhet./

/A honoráriumot a következő hó 15-től veheti fel a TV pénztárban.

Hallottam, hogy beszéltél Ágival,
A két repülős jelenet közül, a
második gyengébb. Ági még nem
olvasta el, most sincs bent
3 napig, mert ír otthon.

Üdvözlettel:
Kerekes Klári
a Televízió Gyermekrovata

Magyar Rádió és Televízió
Televízió Ifjúsági Osztálya

Iványi Mária . . . . .
B u d a p e s t . . . . .

Értesítjük Önt, hogy . . . A vízcseppecske . . . . . című meséje,
március f.hó . . 5 . .-án megy a "Szép álmokat gyerekek" műsorban.

/Az esetleges időpont-változás technikai okokból történhet./

A honoráriumot a következő hó 15-től veheti fel a TV pénztárban.

Üdvözlettel:
Kerekes Klári
a Televízió Gyermekrovata

3.sz. melléklet

Egy példányt kérünk aláírva visszaküldeni!

Szerződés eredeti írói mű kiadására

Alulírottak: MÓRA FERENC IFJÚSÁGI KÖNYVKIADÓ (Budapest VII. Lenin körút 9—11.) (a továbbiakban: kiadó) és Iványi Mária szerző, szerkesztő, illetve örököse (lakik: XIV. ker. Kerepesi ut 76/b. VI.5.) a továbbiakban: szerző) a 4/1964. (XI. 26.) M. M. számú rendelet és a K. F. 2/1965. sz. rendelkezése értelmében az alábbiak szerinti megállapodást kötöttük:

1. A szerző átengedi — ~~nyelvi javítások~~ — a kiadónak Egy fér., aki sokat akar. című meséje kiadási jogát.
2. A kiadó a kézirat elfogadásától — e szerződés időpontjától — számított 4 év tartamára jogot nyer a szerző fenti művének magyar nyelvű egyszeri vagy ismételt kiadására, beleértve a közös kiadási egyezmények keretében való kiadást is.
3. A mű terjedelme körülbelül 5. old. ~~szövegv. verssor~~
4. A szerző tartozik a szabvány előírásának megfelelő kéziratot 3 példányban legkésőbb ..... év leadva ..... hó ..... napjáig nyomdakész állapotban a kiadónak átadni. (Az MSZ 9651-62. sz. nyomdai kézíratszabvány kivonatát mellékeljük.) A kevés példányban, nem szabványszerűen, több javítással készült kézirat gépelési költségével a kiadó a szerző honoráriumát a nyomdába adáskor megterheli.
5. A kiadó köteles a mű első kiadását a kézirat elfogadásától számított 4 éven belül megjelentetni.
6. Az esetleges előlegfolyósítás szempontjából ..... 10.000 ..... példány alapulvételével ~~szempont~~ ..... 1.500 ..... Ft honorárium számítandó.
7. A szerző tudomásul veszi, hogy ~~alnpéldányszámnál~~ az ~~ívenkénti~~ ~~szempont~~ szerzői díj ..... 1.500 ..... Ft ~~szempont~~ ..... ~~szempont~~ a 4/1964. M. M. sz. rendelet ..... I/B. táblázata alapján.
A kiadó a jogdíj végleges összegét a kézirat elfogadása, a példányszámot az imprimálás után állapítja meg, mindenkor az érvényben levő szerzői honorárium-rendelet alapján.
A példányszám és a jogdíj megállapítása, a bolti ár, az illusztrálás és a nyomdai kivitelezés meghatározása a kiadó kizárólagos joga. A további kiadások jogdíját a vonatkozó honoráriumrendelet alapján számoljuk el; tiszteletpéldányt a 2/1960. M. M. sz. rendelet alapján juttatunk.
8. A szedési költség 10%-át meghaladó szerzői korrektúra díját a kiadó levonja a szerzői jogdíjból.
9. A szerző köteles a kiadó által megadott határidőre a nyomdai első (hasáb-) levonatot kijavítani (korrektúra), és a második (tördelt) levonatot jóváhagyni (imprimatúra). Amennyiben ez nem történik meg, a kiadó a korrektúrát elvégzezteti, illetőleg az imprimatúrát megtörténtnek tekintli.

*IV.3.
Vagy
Mária*

10. Külön kikötések: .....
11. Az ügylet egyéb feltételeire a fenti rendeletek rendelkezései az irányadók.

Budapest, 196 8. március ..... hó 28. napján.

Iványi Mária
MÓRA FERENC IFJÚSÁGI KÖNYVKIADÓ
Kiadó
Ep. VII, Lenin körút 9-11

Móra F. I. K. — 4000 ds — 07.03000 IC001 NY. — 40

4.sz. melléklet

Egérke, fehérke... /1971. .... /

- Ovónő: Szervusztok kedves óvodások! Jóreggelt, Ovónénik! Énekel-
jetekek velünk!
- Ének: Egérke, fehérke...
- Ovónő: Gyerekek! Álljatok fel két sorban, szemben egymással. Ági,
te gyere át a másik sorban, mert ott kevesebben vannak. Így,
Eljátsszuk azt a játékot, hogy: Miért küldött az ur-asszony..
Kezdhethük...rajta!
- Ének: Miért küldött az Urasszony...
- Ovónő: Ági és Juditt beállnak kapunak, folytassuk a játékot!
- Ének: Miért küldött az urasszony...
- Ovónő: Andris és Kati is kapu lesz...
- Ének: Miért küldött az urasszony...
- Ovónő: Elkészült a hid is, kinyitottunk minden kaput a váron, és
a várudvaron mély kutba tekintünk. Hanem előbb alakítunk egy
szép kerek kört. Jó, most számoljuk ki a körbenállót azzal a
kiolvasóval, hogy Kiugrott a gombóc a fazékból. Mindannyian
mondjuk.
- Kiolvasó: Kiugrott a gombóc a fazékból...
- Ovónő: Klári lett a körbenálló. Kezdhethük a játékot.
- Ének: Mély kutba tekintek...
- Ovónő: Pisti esett a mély kutba...
- Ének: Mély kutba tekintek...
- Ovónő: Ági marad a körben.
- Ének: Mély kutba tekintek...
- Ovónő: Andrea marad a körben, de megleggyintem őt a varázskendőm-
mel, és egyszeriben Szederszemű kis Mariska válik belőle.
Kitaláltátok, mit játszunk?
- Gyerekek: Igen!
- Andris: Az Ispilángot!
- Ovónő: Ügyesek vagytok! Fordulhattok ti is Kis Mariskával angyal-
módra.

KEDVES MARIKA !

Csak most tudok jelentkezni az ígért értesítéssel, mivel immár véglegesen tisztázódtak a dolgok a műsorral és velem kapcsolatban is. Különböző alternatívákkal mindek zaklattam volna.

Tehát :,- addig is, amíg előszóban elmondhatom - röviden, a helyzet a következő.

Szívemmel leszázalékoltak. Ez annyit jelent, hogy február derekától ~~r o k k a n t s á g i n y u g d i j b a n~~ leszek. Eddig sem játam be, hazulról intéztem azt, amit mulhatatlanul szükséges volt.

Az osztály felkérésére vállaltam, továbbra is a műsor s z e r - k e s z t é s é t, s havi e g y adás megírását, illetve a műsorban dolgozók ö s s z e f o g á s á t. A műsor vezetését, állandóra nem, mert akkor is be kéne mennem, amikor éppen nem szabadna. Ez okból a l e v e l e z é s s e l is mésként foglalkozom, mint eddig. Mindezt azonban hosszú lenne leírni.

Helyét mindezt ideig nem töltöttem be. Gyakorlatilag a régi társaság van. Ilonka néni, Edit - alighanem ugyancsak leszázalékoltan - s Toldiné helyett van egy középiskolai tanár / férfi / az iskolai élettel, kollégiummal kapcsolatos komoly levelekre.

Miután tudja, hogy a levelek műsorokkal szabályozhatók, eddig nem erőltettem a túl sok levelet. Először a műsort, annak szervezetét, stb. kellett rendbehoznom. A levelek számát a levelezőkhöz méretezve szaporítom csak. Ez viszont - már a közeljövőben - szándékomban van.

Amennyiben egészsége, ideje és kedve engedi, úgy a helye várja. Amennyiben bármelyikkel kapcsolatban problémája lenne, úgy január folyamán betöltöm.

Kérem postafordultával - vagy, férje útján telefonon - üzenjen, hogy mikor tudunk pár szót váltani. Miután csak felvételre szoktam bejárni, szívesen látom majd idehaza, vagy hétfőn délután felvétel előtt odabent.

Lakástelefonom : 644-538   Címem : 1157 Bp. XV. Páskom park 12. II.6

Jó egészséget kíván Mindnyájuknak, és szeretettel üdvözlí:

Pedrisz Lilla

Bp. 1977. január 5.

6.sz. melléklet

Kincskeresők ant.

Szerződés eredeti írói mű kiadására

Alulírottak: Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó (Budapest VII., Lenin körút 9-11.) (a továbbiakban: kiadó) és . . . . .
. . . . . **Iványi Mária** . . . . . szerző,
szerkesztő, illetve örököse (lakik: **XIV., Kerepesi ut 76/b. VI.5.** . . . . .)
(a továbbiakban: szerző) a kiadói szerződések feltételeiről és a szerzői díjakról szóló 1/1970. (III. 20.) MM számú rendelet értelmében az alábbi megállapodást kötöttük:

1. A szerző átengedi – újabb kiadásra átengedi – a kiadónak **Kati iskolába megy** című **verse** . . . . .
. . . . . kiadási jogát.
2. A kiadó a kézirat elfogadásától – e szerződés időpontjától – számított 4 év tartamára jogot nyer a szerző fenti művének magyar nyelvű egyszeri vagy ismételt kiadására, beleértve az iskolai célra készült kiadást, a sorozatban való közlést és a közös kiadási egyezmények keretében való kiadást is.
3. A mű terjedelme körülbelül . . . . . ~~XXXXXX~~ **21** . . . . . verssor.
4. A szerző tartozik az MSZ 9651-62. számú nyomdai kézíratszabvány előírásának megfelelő kéziratot 3 példányban legkésőbb **leadva** . . . . . év . . . . . hó . . . . . napjáig nyomdakész állapotban a kiadónak átadni. (Az MSZ 9651-62. számú nyomdai kézíratszabvány kivonatát mellékeljük.) A kevés példányban, nem szabványszerűen, több javítással készült kézirat újragépelési költségével a kiadó a szerző honoráriumát a nyomdába adáskor megterheli.
5. A kiadó köteles a művet – a mű első kiadását – a kézirat elfogadásától számított 4 éven belül megjelentetni.
- 6/a. A szerzőt az 1/1970. (III. 20.) MM számú rendelet **9. §-a b. pont** figyelembevételével az első kiadás **ra** **egyössz-**
szegben ~~XXXXXX~~ **400** Ft-~~ot~~ . . . . . összeg illeti meg. A további ezer példányok szerzői díja a fenti táblázat tételei és előírásai alapján kerül kifizetésre, e rendelet . . . . . §-a alkalmazásával.
- 6/b. Második és további kiadásoknál a szerzői díjat az előző kiadások együttes példányszámának figyelembevételével kell kiszámítani. Jelen kiadás esetében a szerzőt az 1/1970. (III. 20.) MM számú rendelet . . . . . táblázatának tételei és előírásai, valamint a . . . . .
. . . § alkalmazásával szerzői ívenként – soronként . . . . . Ft alaphonoráriumából kiindulva, a . . . . . előzetes példányszám felett járó díjtételek illetik meg.
7. A kiadó a szerződéskötéskor . . . . . Ft előleget, a kézirat átadásakor . . . . . Ft előleget fizet; a honorárium további részletei az 1/1970. (III. 20.) MM számú rendelet szerint esedékesek.
A kiadó a jogdíj végleges összegét a kézirat elfogadása, a példányszámot az imprimálás után állapítja meg.
A példányszám és a jogdíj megállapítása, a bolti ár, az illusztrálás és a nyomdai kivitelezés meghatározása a kiadó kizárólagos joga. A további kiadások jogdíját a vonatkozó honoráriumrendelet alapján számoljuk el; tiszteletpéldányt a 2/1960. MM számú rendelet alapján juttatunk.
8. A szerzői költség 10%-át meghaladó szerzői korrektúra díját a kiadó levonja a szerzői jogdíjából.
9. A szerző köteles a kiadó által megadott határidőre a nyomdai első (hasáb-) levonatot kijavítani (korrektúra) és a második (tördelt) levonatot jóváhagyni (imprimatúra). Amennyiben ez nem történik meg, a kiadó a korrektúrát elvégzetteti, illetőleg az imprimatúrát megtörténtnek tekinti.
10. Külön kikötések: . . . . .
. . . . .
. . . . .
11. A jelen szerződésben nem részletezett kérdések tekintetében a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény, az ennek végrehajtásáról szóló 9/1969. (XII. 29.) MM számú, valamint a kiadói szerződések feltételeiről és a szerzői díjakról szóló 1/1970. (III. 20.) MM számú rendelet az irányadó.

Budapest, 1971. **1. szeptember** hó **20.** . . . . . napján.

X.4
w

Iványi Mária
szerző
[Kiadó aláírása]
kiadó

SKV - 205170

7.sz. melléklet

Csupa mese antológia

Szerződés eredeti rói mű kiadására

Alulírottak: Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó (Budapest VII., Lenin körút 9-11.) (a továbbiakban: kiadó) és . . . . . szerző,
 . . . . . Iványi Mária . . . . .
 szerkesztő, illetve örököse (lakik: XIV. Kerepesi út 76/b VI.5.)
 (a továbbiakban: szerző) a kiadói szerződés feltételeiről és a s . . . . .
 az alábbi megállapodást kötöttük:
 1. A szerző átengedi - ~~szellemi jogait~~ a kiadónak . . . . .
 . . . . . kiadási jogát.
 2. A kiadó a kézirat elfogadásától - e szerződés időpontjától - számított 4 év tartamára jogot nyer a szerző fenti művének magyar nyelvű egyszeri vagy ismételt kiadására, beleértve az iskolai célra kiadást, a sorozatban való közlést és a közös kiadási egyezmények keretében való kiadást is.
 3. A mű terjedelme körülbelül 5 oldal ~~10 000 betűnyelvé~~ . . . . .
 4. A szerző tartozik az MSZ 9651-62. számú nyomdai kézirat szabvány előírásának megfelelő kéziratot 3 példányban legkésőbb leadva év . . . . . hó . . . . . napjáig nyomdai kézirat szabvány kivonatát mellékeljék.) A kevés példány nyomdai költségével a kiadó a szerző honoráriumát a nyomdába adáskor megfizeti.
 5. A kiadó köteles a művet - a mű első kiadását - a kézirat elfogadásától számított 4 éven belül megjelentetni.
 6/a. A szerzőt az 1/1970. (III. 20.) MM számú rendelet 9 pont ~~szabvány~~ figyelembevételével az első kiadás 18 összegbe ~~nyolc szerzői díja a fenti táblázat tételét és előírását alapján kerül kifizetésre, e rendelet . . . . . §-a alkalmazásával.~~
 6/b. Második és további kiadásoknál a szerzői díjat az előző kiadások együttes példányszámának figyelembevételével kell kiszámítani. Jelen kiadás esetében a szerzőt az 1/1970. (III. 20.) MM számú rendelet . . . . . táblázatának tételét és előírását, valamint a . . . . . § alkalmazásával szerzői dívenként - soronként . . . . . Ft alaphonoráriumából kiindulva, a . . . . . előzetes példányszám felett járó díjtételek illetik meg.
 7. A kiadó a szerzőkötéskor . . . . . Ft előleget, a kézirat átadásakor . . . . . Ft előleget fizet; a honorárium további részleteit az 1/1970. (III. 20.) MM számú rendelet szerinti esedékesek.
 A kiadó a jogdíj végleges összegét a kézirat elfogadása, a példányszámot az imprimálás után állapítja meg.
 A példányszám és a jogdíj megállapítása, a bolti ár, az illusztrálás és a nyomdai kivitelezés meghatározása a kiadó kizárólagos joga.
 A további kiadások jogdíját a vonatkozó honoráriumrendelet alapján számoljuk el; tiszteletpéldányt a 2/1960. MM számú rendelet alapján juttatunk.
 8. A szedési költség 10%-át meghaladó szerzői korrektúra díját a kiadó levonja a szerzői jogdíjból.
 9. A szerző köteles a kiadó által megadott határidőre a nyomdai első (hasáb-) levonatot kijavítani (korrektúra) és a második (tördelt) levonatot jóváhagyni (imprimatúra). Amennyiben ez nem történik meg, a kiadó a korrektúrát elvéggezteti, illetőleg az imprimatúrát meg-történtenek tekinteli.
 10. Külön kikötések: . . . . .
 . . . . .
 11. A jelen szerződésben nem részletezett kérdések tekintetében a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény, az ennek végrehajtásáról szóló 9/1969. (XII. 29.) MM számú, valamint a kiadói szerződések feltételeiről és a szerzői díjakról szóló 1/1970. (III. 20.) MM számú rendelet az irányadó.

Budapest, 1973. július . . . . . 18 . . . . . napján.
 vir. 19
 W
 8.sz. melléklet

Iványi Mária
 szerző
 MÓRA FERENC IFJÚSÁGI KÖNYVKIADÓ
 Egy MN. kiadó . . . . .
 Budapest VII., Lenin körút 9-11.

Budapest 1975 november. 28.

Kedves Iványi Mária!

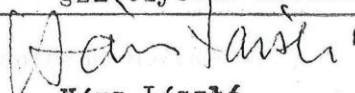
Ismét szerkesztődik egy meseantológia, a Csupa mese és a Csupa új mese után a Csupa legújabb mese. Ebbe kérek egy új, sőt legújabb mesét.

A "legújabb" nem csupán a kézirat keletkezésének idejére vonatkozik. A készülő meseantológia ugyanis, a szerkesztők szándéka szerint, a mai mese, a korszerű mese minden változatát, minden - sikeresnek ígérkező- próbálkozását szeretné összegyűjteni. Ilyen értelemben kérek legújabb mesét, ami egyúttal úgy értendő, hogy a hagyományos népmese-típust ezúttal programszerűen mellőzni kívánjuk.

Kérem, értesítsen, hogy számíthatok -e ilyen meséjére, maximum 10 flekk terjedelemben, 1976 január végéig.

Válaszát várva

szivélyesen üdvözlí

Hárs László

1056 Budapest, Nyári Pál u. 10.

MÁGYAR RÁDIÓ

Ifjúsági/Dezeráné

/fő/osztálya

Iványi Mária

Budapest

Kerepesi-u.78/c.

Prózai szerződés

Megbizzuk Önt " Babszem Jankó" című, 35 perc időtartamú meseopera megírásával - fordításával. .... című .... perc időtartamú .... rádióra alkalmazásával.

Az elkészített mű beadásának határideje: 3.000.- Ft. /A végrehajtási rendelet mellékletének A/ díjtétele alapján/, melyre a Magyar Rádió a szerződés aláírása után 25% Ft előleget folyósít.

A mű beadásától számított két hónapon belül írásban értesítjük a mű elfogadásáról vagy visszautasításáról.

A szerzői jogdíjat az elfogadást követő 8 napon belül fizetjük ki.

A szerződő felek jogait és kötelezettségeit az 5/1970./VI.12./ M.M.sz. rendelet szabályozza. A szerződés további kikötéseit a hátoldalon feltüntetett feltételek tartalmazzák és azok a szerződő felekre kötelező érvényűek.

A szerződő felek a szerződésben foglaltakat tudomásul veszik és aláírásukkal magukra nézve kötelezőnek ismerik el.

Budapest, 1973. augusztus 1.

[Signature] osztályvezető

[Signature] szerző

..... munkahelye

Bp.XIV.Kerepesi-u. 78/c lakhelye, telefonszáma 841-868

10.sz. melléklet

Az OIRT 1974. évi gyermekdalpályázatán első díjat nyert mű
GYERMEKKAR

CSÓRI CSUKA

Iványi Mária

1. KÖRTÁNC

Allegro moderato (♩ = 80) RÁNKI György

Kar *f* I. Ej- haj, kör- tánc.

Violino (Sinfono) *f*

9 Fúj-junk egy víg nó- tát:

17 *mf*
1Ró-ka fo-gott csó-ri csu-kát, csu-ka fo-gott ró-kát,
2Bú-za - mag-ból lesz a ka-lász, ka-lász-ból a bú-za,

21 *mf*
Mi meg-fog-juk egy-más ke-zét, fúj-junk egy víg nó- tát:
Te meg le-szel fes-lő bim-bó ró-zsa-ko-szo-rú-ba.

© 1976 by Editio Musica, Budapest

Z. 7608

11.sz. melléklet

MAGYAR RÁDIÓ

Ifjúsági/zenei/Bónis
.....
/fő/osztálya

Próza szerződés

Iványi Mária

1148. Budapest,
Kerepesi ut 78/b

/zene: Karai József/

Megbizzuk Önt * Tündér ha lennék ..... című,
.....⁵ perc időtartamú ..... vers ..... megírásával - fordítá-
sával. .... című ..... perc
időtartamú ..... rádióra alkalmazásával.

Az elkészített mű beadásának határideje: .....
elkészült

A szerzői jogdíj összege: .....^{750.-} Ft. /A végrehajtási rendelet mel-
lékletének A/I/7..... díjtétele alapján/, melyre a Magyar Rádió a
szerződés aláírása után ..... Ft előleget folyósít.

A mű beadásától számított két hónapon belül írásban értesítjük a mű elfoga-
dásáról vagy visszautasításáról.

A szerzői jogdíjat az elfogadást követő 8 napon belül fizetjük ki.

A szerződő felek jogait és kötelezettségeit az 5/1970./VI.12./ M.M.sz. ren-
delet szabályozza. A szerződés további kikötéseit a hátoldalon feltüntetett fel-
tételek tartalmazzák és azok a szerződő felekre kötelező érvényűek.

A szerződő felek a szerződésben foglaltakat tudomásul veszik és aláírásukkal
magukra nézve kötelezőnek ismerik el.

Budapest, 197 .....
4. április 11.

.....
osztályvezető h

.....
szerző

.....
munkahelye

1148. Bp. Kerepesi ut 78/c
.....
lakhelye, telefonszáma

Tel.: 841-868

Bónis
József

12.sz.melléklet

MAGYAR RÁDIÓ

Ifjúsági/zenei/Bónis
/fő/osztálya

Prózai szerződés

Iványi Mária
Veresegyháza,
Arany J.u.29.

Megbizzuk Önt ^{Hajlék, gyere mára} ..... című,
.....⁵ perc időtartamú ..... kórusmű szöveg ..... megírásával -
fordításával ..... című ..... perc
időtartamú ..... rádióra alkalmazásával.

Az elkészített mű beadásának határideje: ..... elfogadott anyag

A szerzői jogdíj összege: ^{750.-} ..... Ft. /A végrehajtási rendelet mel-
lékletének A/ I/18/b... díjtétele alapján/, melyre a Magyar Rádió a
szerződés aláírása után ..... Ft előleget folyósít.

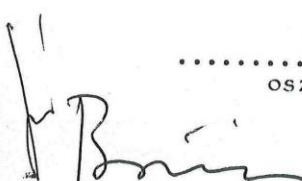
A mű beadásától számított két hónapon belül írásban értesítjük a mű elfo-
gadásáról vagy visszautasításáról.

A szerzői jogdíjat az elfogadást követő 8 napon belül fizetjük ki.

A szerződő felek jogait és kötelezettségeit az 5/1970./VI.12./ M.M.sz.
rendelet szabályozza. A szerződés további kikötéseit a hátoldalon feltün-
tett feltételek tartalmazzák és azok a szerződő felekre kötelező érvényűek.

A szerződő felek a szerződésben foglaltakat tudomásul veszik és aláírásuk-
kal magukra nézve kötelezőnek ismerik el.

Budapest, 1976.jan.26.....

.....
osztályvezető

.....
szerző

.....
munkahelye
2112. Veresegyházi Arany J.u.2
.....
lakhelye, telefonszáma

13.sz. melléklet

MAGYAR RÁDIÓ

Ifjúsági/zenei/Bónis
.....
/fő/osztálya

Próza szerződés

Iványi Mária
Veresegyhéza,
Arany János u. 29.

Májusi dal

Megbizzuk Önt ..... című,
.....5..... perc időtartamú kórusmű szöveg ..... megírásával -
fordításával ..... című ..... perc
időtartamú ..... rádióra alkalmazásával.

Az elkészített mű beadásának határideje: elfogadott

A szerzői jogdíj összege: 750.- Ft. /A végrehajtási rendelet mel-
lékletének A/ I/18/b ..... díjtétele alapján/, melyre a Magyar Rádió a
szerződés aláírása után ..... Ft előleget folyósít.

A mű beadásától számított két hónapon belül írásban értesítjük a mű elfo-
gadásáról vagy visszautasításáról.

A szerzői jogdíjat az elfogadást követő 8 napon belül fizetjük ki.

A szerződő felek jogait és kötelezettségeit az 5/1970./VI.12./ M.M.sz.
rendelet szabályozza. A szerződés további kikötéseit a hátoldalon feltüntet-
tett feltételek tartalmazzák és azok a szerződő felekre kötelező érvényűek.

A szerződő felek a szerződésben foglaltakat tudomásul veszik és aláírásuk-
kal magukra nézve kötelezőnek ismerik el.

Budapest, 1976. feb. r. 2. ....

Nóris
.....
osztályvezető

Bónis

Iványi Mária
.....
szerző

.....
munkahelye
2112. Veresegyház Arany J u
lakhelye, telefonszáma

KÖZGAZDASÁGI ÉS JOGI KÖNYVKIADÓ
1374 BUDAPEST
POSTAFIÓK 578

TELEFON: 311-156 - MNB 215-11763

Iványi Mária
2112. Veresegyház
Arany J. u. 29.

Iktatószám:

Hiv. szám:

Ügyintéző:

Budapest, 1976. január 13.
V., Nagy Sándor utca 6.

Tárgy: Óvodások könyve /K.3766/

Értesítjük, hogy RTV-Minerva közös kiadásban megjelent az Óvodások könyve.

A könyvben az Ön alább felsorolt versei /fordításai/ is szerepelnek:

Volt egyszer egy kismalac	48 sor
Tavasz van	16 "
Beszélő virágok	16 "

Vállalatunk ezért - az 1/1970. /III. 20./ MM. sz. rendelet 22. § /2/ pontja szerint összesen -1.040,- forint szerzői jogdíjat fizet.

A szerzői tiszteletdíj számfejtéséről egyidejűleg intézkedtünk.

Tisztelettel

KÖZGAZDASÁGI ÉS JOGI KÖNYVKIADÓ

Keresztes Tibor sk.

Igazgató

Tel.: 332-156.

Ajánlott

15.sz. melléklet

SZERZŐI JOGVÉDŐ HIVATAL

BUDAPEST, V., VÖRÖSMARTY TÉR 1.
LEVÉLCIM: 1364. BUDAPEST PF. 67.
SZINPADI ANYÁGELL. CSOP.: VI., NÉPKÖZTÁRSASÁG UTJA 29.

HIV. SZÁM:

IVÁNYI MÁRIA írónő
2112 VERESEGYHÁZ
Arany János ut 29.

7.dec.8
BUDAPEST, 197, ...
LEVÉLCIM: 1364. Bp. Pf. 67.
TELEFON: 176-222
T-X: 226527 arjus h
MNB. 232-90171-2425.

ÜGYINTÉZŐ:

TELEFON:

ÜGY: SZÁM:

TÁRGY:

Gärtnerné/Áné

176-222/205

Kf-29.143/80

"A MESÉLŐ KERT"
- válogatás

Igen tisztelt Asszonyom!

Értesítjük Önt, hogy a fenti válogatás, melyben az Ön meséje is szerepel, megjelent a Vychodoslovenské vydavateľ'stvo, Kosice gondozásában.

Külön küldeményben egy tiszteletpéldányt fogunk eljuttatni címére.

A jogdíj elszámolása iránt pénzügyi főosztályunk egyidejűleg intézkedik.

Tisztelettel

/Dr. Lőrincz Ernő/
főosztályvezetőh.

70.szjh.0583.77.

16.sz. melléklet

17.sz. melléklet

A FŐVÁROSI PEDAGÓGUSOK
MŰVELŐDÉSI KÖZPONTJA

szeretettel meghívja

1975. február 17-én, hétfőn 18 órakor

tartandó

BÁBJÁTÉKOS PEDAGÓGUSOK
K L U B J A

összejövetelére.

P R O G R A M :

A BÁBJÁTÉK MINT ESZKÖZ

A LOGOPEDUS KEZÉBEN

(Óvodában végzett kísérletek)

GYAKORLATI B E M U T A T Ó

A programot vezetik: DR. MURAI JENŐNÉ
tanár

és

THOROCZKA MIKLÓSNE
óvónő